

את עצמנו אנחנו לא רואים

עמיר פריימן

1.

למשרדו של ראש המחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים נכנסה אישה מטופחת בעלת מבטא רוסי כבד, שהציגה עצמה כרופאת משפחה והסבירה שהיא הופנתה אליו על-ידי עמיתתה ש"אמרה לי שיש לך הרבה ניסיון עם בעיות כמו שלי". "ומהי הבעיה שלך?" התעניין הפסיכיאטר. "אני יודעת שזה נשמע מוזר", אמרה האישה, "אבל הקג"ב הטמין מכשיר מתוחכם בקיר הקליניקה שלי, שקורא את מחשבותיי וחוזר עליהן בקול רם. הם מנסים להוציא אותי מדעתי". לאחר בירור עדין נוסף שאל אותה הפסיכיאטר אם היא יודעת מהי סכיזופרניה פרנואידית. "כמובן", ענתה האישה, "אני יודעת את ההגדרה מהספרים, אבל מלבד זאת יצא לי כבר להיתקל, במסגרת עבודתי, בכמה אנשים שסבלו מהפרעה נפשית זו... אבל אני חושבת שיש פה חוסר הבנה". המשיכה במבוכה קלה, "אני לא באתי אליך כדי שתקבל אותי לעבודה במחלקה שלך, אלא כדי שתעזור לי להיפטר מהמכשיר שבקיר הקליניקה שלי..."

2.

"הבעיה העיקרית של המדינה שלנו היא האקלים החברתי שיצרו פה הפוליטיקאים והטייקונים ששולטים בכלכלה, בחינוך ובתקשורת, ושוויון כבוד וממון, מאבקי כוח, ניכור וחוסר אמון הם הנורמה". אמר ד.ח. מפעילי המחאה החברתית. התבוננתי בו בודק באיפון שלו, בפעם השלישית מאז התחלנו את שיחתנו, את מספר ה"לייקים" שהתווספו לדף פייסבוק של המפלגה החדשה שלו. "והמפלגה שלך ושאר המפלגות החדשות באמת מציעות אלטרנטיבה לאלה?" - שאלתי. "תראה" אמר, "אני לא הולך להשמיץ פה את המפלגות המתחרות אבל המפלגה שלנו, לפחות, לא רק

מדברת על שוויון, ערכות הדדיות וסולידריות, אלא גם עומדת מאחורי המילים האלו. בשבילנו אלו לא רק סיסמאות, אלא יש לנו הצעות מאוד קונקרטיות וברורות כיצד לשנות את סולם העדיפויות החברתי והכלכלי, וכאשר נגיע לכנסת נקדם אותן בחקיקה, בהקצאת משאבים, בחינוך, בתקשורת..."

שני הקטעים הללו מייצגים סיטואציות שהייתי עד להן - הראשונה כסטודנט לרפואה והשנייה כחוקר דינמיקות עומק של תנועת השינוי הנוכחית. הסיטואציה הראשונה מתייחסת, אמנם, למצב פתולוגי חריג - אבל האם ייתכן שאי-יכולתה של האישה להכיר במצבה ולהתמודד אתו אינו שונה כל-כך ממצבו של פעיל המחאה, שמשוכנע שהוא בסדר ושהבעיה נמצאת "בקיר"? ואנחנו - מה אתנו? מה אנחנו לא רואים על עצמנו?

3.

"הייתי יורה בו!" - הרגשתי את הדם עולה לראשי - "איזו אלימות! איזה *^%#@!" מושא שנאתי המשיך לשעוט על הכביש לפני, בלתי-מודע לחלוטין לכעס העז שעורר בי. רגע לפני כן, כשניסיתי לעבור נתיב שמאלה, לפניו, הוא התעלם במכוון מהאיתות שלי והגביר מהירות כדי למנוע זאת ממני. והאידיוט עוד מקשקש בניחותא בטלפון! התגברתי על הכעס ולחצתי על דוושת הגז - אני כבר באחור לפגישה. מכונית שבנתיב מימיני ניסתה בהיסוס להשתחל לנתיבי, אבל לא יכולתי להרשות לעצמי להיות אדיב. הגברתי מעט את המהירות כדי לחסום אותה - אני מממה, לכל הרוחות! "איזה נהגים יש פה בארץ" התלוננתי בפני בת-שיחי בטלפון, "את כל האגרסיביות

והנבזות שלהם הם מוציאים בכביש..." הייתכן שלא רק האנשים שסביבנו אינם מודעים להתנהגויות בעייתיות שלהם - אלא גם אנחנו? הייתכן שאנשים סביבנו רואים עלינו דברים גדולים וחשובים שאנחנו לא מסוגלים לראות על עצמנו? זו מחשבה מפחידה. ואם היא נכונה, מה עלינו לעשות?

תשובה אחת נובעת מהציווי המפורסם "דע את עצמך" - והיא: דע שאינך רואה בבהירות את עצמך, וייתכן שלעולם לא תראה בבהירות את עצמך. את תחילתה של תשובה נוספת ניתן לנו ויליאם שייקספיר, במילותיו של קסיוס במחזה "יווליוס קיסר" (מערכה שנייה, תרגום חופשי ומקוצר): קסיוס: "אמור לי, ברוטוס הטוב, התוכל לראות את פניך?" ברוטוס: "לא, קסיוס, כי העין יכולה לראות את עצמה רק במראה, או בעצמים אחרים." קסיוס: "כיוון שאתה יודע שאינך יכול לראות את עצמך אלא במראה, אהיה אני לך מראה, ובענווה אאפשר לך לראות את שבעצמך אינך מכיר עדיין."

עמיר פריימן הוא מנכ"ל התנועה להעצמת הרוח בחינוך, מעורכי הספר "חינוך - מהות ורוח", בעל הטור "איך עושה שינוי?" ב-Ynet